

# Sadržaj

## Uvod

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| 1. O kojem prostoru govorimo?  | 15 |
| 2. Zemljopisne uvjetovanosti   | 15 |
| 3. O hrvatskoj historiografiji | 19 |

## I. Hrvatske zemlje u antici

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| 1. U osvit pisane povijesti: Iliri, Grci, Kelti             | 27 |
| 2. Stvaranje prvog civilizacijskog pejzaža: Rimljani        | 28 |
| <i>Andautonija</i>                                          | 29 |
| <i>Dioklecijanova palača</i>                                | 32 |
| 3. Kršćanstvo u Dalmaciji i Panoniji                        | 33 |
| 4. Kasnoantička kriza                                       | 36 |
| 5. Bizantska vlast: polet i propadanje                      | 41 |
| <i>Sudbina Salone i drugih gradova: pad ili propadanje?</i> | 42 |
| <i>Pad Sirmija</i>                                          | 44 |

## II. Priča o postanku

|                                                                              |    |
|------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Podrijetlo imena Hrvat i prva stoljeća hrvatske povijesti                 | 46 |
| 2. Podrijetlo i pradomovina Slavena                                          | 50 |
| 3. Seoba Slavena                                                             | 51 |
| 4. Seoba Hrvata                                                              | 53 |
| 5. "Hrvatska država" i "hrvatski prostor" od ranog srednjega vijeka do danas | 56 |
| 6. Reakcije autohtonog stanovništva i bizantske vlasti na dolazak Hrvata     | 58 |
| 7. Prve aktivnosti Slavena i Hrvata, zameci jačeg državnog ustrojstva        | 60 |
| 8. Nastambe, naselja, pogrebni običaji, svakodnevni život                    | 64 |
| 9. Sedmo i osmo stoljeće: kontinuitet ili diskontinuitet?                    | 66 |
| 10. Postupno naseljavanje Slavena i Hrvata uz istočni Jadran i u zaleđe      | 67 |
| 11. Hrvati kao susjedi Bizanta, Avara i Langobarda                           | 69 |
| <i>Priča o Ivanu Ravenjaninu: od legende prema stvarnim događajima</i>       | 70 |

## III. Stvaranje prvog kulturnog pejzaža: rano srednjovjekovlje

|                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------|----|
| 1. Počeci "konjunktura": Hrvatska između Bizanta i Franaka      | 72 |
| 2. Aachenski mir 812.: visoka svjetska politika i Hrvatska      | 75 |
| 3. Pokršćavanje i intenzivan razvoj (9. i početak 10. stoljeća) | 76 |

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4. Prvi značajni vladari: Trpimir, Domagoj, Branimir                     | 77  |
| 5. Formiranje Hrvatske: njezin opseg, njezine županije                   | 79  |
| <i>Ovlast župana</i>                                                     | 81  |
| 6. Tomislav i nasljednici                                                | 83  |
| <i>Nadgrobna ploča kraljice Jelene</i>                                   | 84  |
| 7. Vrhunac hrvatskog ranog srednjovjekovlja (11. stoljeće)               | 85  |
| <i>Bašćanska ploča</i>                                                   | 88  |
| <b>IV. U personalnoj uniji s Ugarskom (12. – 16. stoljeće)</b>           | 90  |
| 1. Doba Arpadovića: jačanje feudalizma                                   | 90  |
| 2. Novi poticaji društvenom razvoju (do kraja 14. stoljeća)              | 97  |
| <i>Korčula</i>                                                           | 103 |
| 3. Samostalan Dubrovnik: blagotvoran politički okvir                     | 108 |
| <i>Sv. Vlaho i Dubrovnik</i>                                             | 109 |
| 4. Između Venecije i Osmanlija                                           | 111 |
| 5. Naličje političkog rasula: blještavilo kulturnih domašaja             | 122 |
| <i>Jutraj Dalmatinac</i>                                                 | 125 |
| <i>Blaž Jurjev</i>                                                       | 126 |
| <i>Danse macabre</i>                                                     | 127 |
| <b>V. Na tromeđi Mletačke Republike, Osmanskog i Habsburškog Carstva</b> | 129 |
| 1. "Ostaci ostataka", dolazak Habsburgovaca                              | 129 |
| <i>Vuk Frankopan</i>                                                     | 131 |
| <i>Nikola Šubić Zrinski</i>                                              | 137 |
| <i>Ilija Gregorić</i>                                                    | 139 |
| <i>Frane Petrić</i>                                                      | 147 |
| 2. Začeci Vojne krajine i prekretnica u protuosmanskom ratu              | 149 |
| <i>Grkokatolička (unijatska) crkva</i>                                   | 152 |
| 3. Reformacija i protureformacija                                        | 154 |
| 4. Zatiranje hrvatske samosvijesti: Zrinsko-frankapanska urota           | 159 |
| <i>Juraj Križanić</i>                                                    | 164 |
| 5. Širenje hrvatskog teritorija. Na putu prema modernoj naciji           | 164 |
| 6. Prvi pokušaji modernizacije, pobune i položaj Hrvatske u Monarhiji    | 173 |
| <i>Franjo Trenk</i>                                                      | 176 |
| <i>Križevačka buna 1755.</i>                                             | 178 |
| <b>VI. Stvaranje građanskog društva (1790. – 1918.)</b>                  | 184 |
| 1. Između Francuza i Monarhije                                           | 184 |
| <i>Ljudevit Adamić</i>                                                   | 186 |
| <i>Josip Knežić</i>                                                      | 188 |
| 2. Preporodni pokret                                                     | 189 |
| <i>Ljudevit Gaj</i>                                                      | 192 |
| <i>Grof Janko Drašković</i>                                              | 194 |
| 3. Vrijeme lomova, sukoba i novih rješenja: 1848. – 1849.                | 203 |
| <i>Josip Jelačić</i>                                                     | 206 |
| 4. Modernizacija i ubrzana nacionalna integracija (1849. – 1867.)        | 209 |
| <i>Ante Starčević</i>                                                    | 213 |
| <i>Josip Juraj Strossmayer</i>                                           | 215 |

|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Ivan Mažuranić</i>                                                           | 217 |
| 5. Bezuspješni pokušaji rješavanja nacionalnog pitanja, brži gospodarski razvoj | 221 |
| <i>Eugen Kvaternik</i>                                                          | 221 |
| <i>Franjo Rački</i>                                                             | 224 |
| <i>Károly Khuen-Héderváry</i>                                                   | 233 |
| 6. Novi nacionalno-politički zapleti (od Khuena do 1914.)                       | 241 |
| <i>Frano Supilo</i>                                                             | 250 |
| <b>VII. Monarhistička Jugoslavija (1918. – 1941.)</b>                           | 257 |
| 1. U vrtlogu Prvoga svjetskog rata                                              | 257 |
| <i>Ante Trumbić</i>                                                             | 259 |
| 2. Nove državne zajednice: novi problemi i dvojbe, novi zapleti                 | 263 |
| <i>Miroslav Krleža</i>                                                          | 265 |
| 3. Kriza parlamentarizma i ubojstvo Stjepana Radića                             | 271 |
| <i>Stjepan Radić</i>                                                            | 277 |
| 4. Unitaristička diktatura: put prema rasulu                                    | 279 |
| 5. Politička represija i ekstremistički odgovor                                 | 287 |
| <i>Vladko Maček</i>                                                             | 288 |
| 6. Banovina Hrvatska 1939. godine, jačanje ekstremizama                         | 296 |
| <b>VIII. Tragedija Drugoga svjetskog rata (1941. – 1945.)</b>                   | 299 |
| 1. Kapitulacija Jugoslavije i uspostava NDH                                     | 299 |
| <i>Ante Pavelić</i>                                                             | 302 |
| 2. Teror i genocid                                                              | 307 |
| <i>"Cvijet hrvatskog naroda"</i>                                                | 309 |
| <i>Dido Kvaternik</i>                                                           | 312 |
| <i>Jasenovac</i>                                                                | 314 |
| 3. Oslobođilački rat                                                            | 317 |
| <i>Stjepan Filipović</i>                                                        | 320 |
| 4. Meduetnički i građanski rat                                                  | 323 |
| <i>Draža Mihailović</i>                                                         | 325 |
| 5. Prijelomna 1943.                                                             | 327 |
| 6. Prema kraju rata                                                             | 334 |
| <i>Vladimir Nazor</i>                                                           | 337 |
| 7. Bleiburg i "obračun s narodnim neprijateljem"                                | 338 |
| <b>IX. Socijalistička Jugoslavija (1945. – 1990.)</b>                           | 351 |
| 1. Revolucija i nasilje                                                         | 351 |
| 2. Obnova i reforma                                                             | 353 |
| 3. Rezolucija Informbiroa (1948.)                                               | 360 |
| <i>Andrija Hebrang</i>                                                          | 361 |
| 4. Počeci demokratizacije, traženje vlastitoga puta (1948. – 1966.)             | 364 |
| 5. Novi val liberalizacije (1966. – 1971.)                                      | 373 |
| 6. Probudene nade i represija: Hrvatsko proljeće 1971. i nakon njega            | 379 |
| <i>Savka Dabčević-Kučar</i>                                                     | 382 |
| <i>Ivan Supek</i>                                                               | 386 |
| 7. Emigracija: između terorizma i demokratske alternative                       | 387 |
| 8. Apatija sedamdesetih                                                         | 388 |